

DZIEŃ DRUGI

**Część praktyczna dla podgrupy odbiorców szkoleń
sprofilowanej pod kątem funduszy EFS**

Fundusze
Europejskie

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Wstęp

Powtórzenie ogólnych informacji o Programach Operacyjnych na lata 2014-2020 – źródła finansowania

Jaki program?	Z jakiego funduszu?
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	
Program Operacyjny Polska Wschodnia	
Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej	
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Fundusz Spójności
Program Pomocy Technicznej	Fundusz Spójności
Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój	Europejski Fundusz Społeczny
Zarządzane przez województwa	
16 Regionalnych Programów Operacyjnych	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Społeczny
Zarządzane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Program Operacyjny „Rybacktwo i Morze”	Europejski Fundusz Morski i Rybacki

Cele wykorzystania środków UE

Wsparcie dla
zwiększenia
konkurencyjności
gospodarki

Poprawa spójności
społecznej
i terytorialnej

Podnoszenie
sprawności
i efektywności
państwa

11 CELÓW TEMATYCZNYCH

Moduł tematyczny I

Wymagania wynikające z zapisów Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020 i Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji na lata 2014-2020, w tym zagadnienia przewidziane dla pracowników związanych z **Europejskim Funduszem Społecznym**.

Tematyka szczegółowa modułu:

1. Zapoznanie z *Wytycznymi* i *Agendą działań* w kontekście realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn dla osób zainteresowanych wdrażaniem projektów współfinansowanych z **EFS**.
2. Przykłady działań z zakresu równości szans kobiet i mężczyzn w projektach w kontekście różnego rodzaju obszarów wsparcia w ramach programów operacyjnych współfinansowanych z **EFS**.
3. Standard minimum.
4. Zasady monitoringu, rozliczania i kontroli projektów.

W związku z horyzontalnym charakterem zasad równości szans kobiet i mężczyzn wszystkie programy operacyjne realizowane w ramach funduszy polityki spójności powinny zaplanować mechanizmy pozwalające na przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji, w tym dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność i płeć.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn, ze względu na swój charakter, w głównej mierze będzie realizowana w ramach programów operacyjnych współfinansowanych z EFS.

Realizacja zasady równości szans kobiet i mężczyzn w obecnych programach operacyjnych jest kontynuacją realizacji zapoczątkowanej w ramach PO KL 2007 – 2013.

Zasada równości szans jest w prawie i dokumentach strategicznych Unii Europejskiej rozumiana dwojako:

1. Jako zasada równego traktowania i niedyskryminacji,
2. Jako obowiązek planowania konkretnych działań wyrównawczych, w przypadku stwierdzenia nierówności, których doświadcza konkretna grupa osób lub w przypadku doświadczania specyficznych barier dostępu, mogących powodować wykluczenie społeczne.

Definiowanie równości szans obejmuje **dwa podejścia** do rozumienia i stosowania tej zasady:

1. podejście horyzontalne przyjmuje, że każdy powinien mieć takie same możliwości bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność i koncentruje się przede wszystkim na przesłankach prawnie chronionych.
2. podejście wertykalne przyjmuje, że grupy w szczególnie trudnym położeniu powinny być dodatkowo wspierane.

Przeciwdziałanie dyskryminacji nie opiera się jedynie na zaniechaniu dyskryminacji. Dbanie o równość szans to przede wszystkim aktywne działanie i planowanie rozwiązań przyczyniających się do zmniejszania barier, których doświadczają różne grupy społeczne w swobodnym dostępie do dóbr, usług, informacji, infrastruktury. W działaniach równościowych lektora maksyma „po pierwsze nie szkodzić” to zdecydowanie za mało.

Doświadczenia we wdrażaniu równości szans płci w latach 2007-2013

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w zakresie realizacji zasady równości szans, szczególny nacisk został położony przede wszystkim na przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu **na płeć**.

Wprowadzenie do tematyki wymagań wynikających z Wytycznych (...) i Agendy (...) w kontekście zasady równości szans kobiet i mężczyzn poprzez przedstawienie celów i głównych postanowień omawianych dokumentów, w tym podejścia *dual approach*.

Główne cele ww. dokumentów:

Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020 (z 8 maja 2015r.):

- Zapewnienie zgodności sposobu realizacji PO z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasadą równości szans kobiet i mężczyzn, a także zapewnienie spójnego podejścia w tym zakresie w ramach EFS, EFRR i FS.
- Wytyczne są skierowane do wszystkich instytucji uczestniczących w realizacji PO współfinansowanych z EFS, EFRR i FS, w szczególności IZ, IP i IW.

Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji na lata 2014-2020 (z 22 kwietnia 2015r.) dokument odnoszący się do działań na rzecz wzmocnienia potencjału równościowego wśród podmiotów zaangażowanych w realizację funduszy unijnych:

- Stworzenie zdolności administracyjnych umożliwiających wdrożenie polityki równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz równości szans kobiet i mężczyzn – w odniesieniu do EFSI.

Agenda nakazuje podjęcie systematycznych i kompleksowych działań przez wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie funduszy unijnych na rzecz realizacji zasady równości szans płci.

Agenda wskazuje na różne działania, możliwe do podjęcia w ramach poszczególnych funduszy polityki spójności i realizowanych w oparciu o nie programów operacyjnych, uwzględniając wszystkie przesłanki dyskryminacyjne, wymienione w art. 10 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (TFUE), do których należą:

- płeć,
- rasa lub pochodzenie etniczne,
- religia lub światopogląd,
- niepełnosprawność,
- wiek,
- orientacja seksualna.

Agenda stanowi także bezpośrednią i kompleksową odpowiedź na wymagania postawione przez Komisję Europejską państwom członkowskim w ramach tzw. warunkowości ogólnej ex ante, dotyczącej zasad horyzontalnych: *równości szans osób z niepełnosprawnościami* (w tym zwłaszcza realizacji zapisów *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych*), *zapobiegania dyskryminacji* oraz *równości szans kobiet i mężczyzn*.

Wybór projektów

W przypadku wyboru projektów złożonych do dofinansowania, **szczególnie ważna jest ocena zgodności** złożonego wniosku **z horyzontalną zasadą równości szans płci.**

Wybór projektów

- zastosowanie w karcie oceny projektu (lub innym dokumencie pełniącym tę funkcję) **zestawu pytań** (standard minimum), **które weryfikują każdy etap projektu** (analiza, działania, rezultaty, zarządzania projektem) pod kątem równości szans,
- zastosowanie **kryterium** wskazującego w jaki sposób wniosek musi uwzględniać równość szans,
- zastosowanie **kryteriów** zachęcających projektodawców do składania wniosków w większym stopniu zwracających uwagę na równość szans płci.

Wybór projektów

- ❑ Wytyczne w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014 – 2020,
- ❑ Wytyczne programowe w zakresie wyboru projektów w ramach poszczególnych programów 2014-2020,
- ❑ Dokumentacje konkursowe,
- ❑ Regulaminy oceny oraz prac komisji oceniających.

Wybór projektów

Zasady równości szans kobiet i mężczyzn

Projekty ślepe – jak je rozpoznać?

- ❑ Brak odniesienia do sytuacji kobiet i mężczyzn
- ❑ Dane ilościowe nie uwzględniają podziału na kobiety i mężczyzn
- ❑ Analiza problemu w projekcie nie uwzględnia specyfiki sytuacji kobiet i mężczyzn

Projekty neutralne – jak je rozpoznać?

- ❑ Dane ilościowe nie uwzględniają podziału na kobiety i mężczyzn
- ❑ Analiza problemu w projekcie nie uwzględnia specyfiki sytuacji kobiet i mężczyzn
- ❑ Projektodawca deklaruje „pełną dostępność” i brak dyskryminacji nie proponując żadnych konkretnych działań, które je uwzględnią

Projekty „praktyczne” – jak je rozpoznać?

- ❑ Dane ilościowe uwzględniają podział na kobiety i mężczyzn jednak nie przekłada się on na adekwatny liczbowy udział uczestniczek/ uczestników.
- ❑ Na etapie analizy dostrzega się zróżnicowaną sytuację kobiet i mężczyzn jednak nie przekłada się na równościowe cele i działania projektu.

Projekty równościowe – w pełni odpowiadają na wymagania odnośnie równości szans kobiet i mężczyzn. Powinny być stosowane w ramach EFS.

Powyższe informacje dotyczą zasad oceny standardu minimum w odniesieniu do perspektywy 2007-2013.

Podstawą w przypadku okresu 2014-2020 jest określenie barier równościowych w projekcie na podstawie danych ilościowych i/lub jakościowych.

Monitoring projektów i sprawozdawczość

Na poziomie realizacji projektów **wskaźniki** dotyczące liczby osób, **mogą być** podawane w podziale na płeć.

Zależyne jest to od decyzji Wnioskodawcy czy będzie chciał otrzymać punkt za kryterium standardu nr 4 dotyczący umieszczenia wskaźników w podziale na płeć w projekcie.

Monitoring projektów i sprawozdawczość

- Wytyczne w zakresie sprawozdawczości na lata 2014-2020
- Wytyczne w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020
- Dokumentacje konkursowe
- Regulaminy i inne dokumenty

Na poziomie indywidualnego projektu narzędziem sprawozdawczym jest wniosek o płatność

Praktyczne aspekty dotyczące sprawozdawania z równości szans kobiet i mężczyzn na poziomie wniosku o płatność (wzór wniosku)

Monitoring projektów i sprawozdawczość

W przypadku PO współfinansowanych z EFS narzędziem sprawozdawczym w projekcie jest wniosek o płatność. Właściwa instytucja podejmująca decyzję albo będąca stroną umowy w ramach PO, zobowiązuje beneficjenta w decyzji albo umowie o dofinansowanie projektu do **wskazywania obligatoryjnie w części dotyczącej postępu rzeczowego z realizacji projektu,** które z działań równościowych zaplanowanych w ramach wniosku o dofinansowanie projektu zostały zrealizowane, a także do wskazania (o ile będą występować) problemów lub trudności w realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn w projekcie. W celu weryfikacji realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach listy sprawdzającej do wniosku o płatność, powinno znaleźć się pytanie weryfikujące to zagadnienie.

Dodatkowe miejsce we wniosku o płatność, w którym można opisać zasadę równości szans (oprócz punktu dot. postępu rzeczowego)

Informacje

Projekt jest realizowany zgodnie z zasadami polityk wspólnotowych	Tak/Nie
<w przypadku nieprzestrzegania polityk wspólnoty należy opisać, na czym polegały nieprawidłowości oraz wskazać planowane i podjęte działania naprawcze>	
Oświadczenia beneficjenta	
Ja niżej podpisany oświadczam, iż zgodnie z moją wiedzą:	
• wydatki wskazane we wniosku jako kwalifikowalne zostały poniesione zgodnie ze wszystkimi odpowiednimi zasadami kwalifikowania wydatków; • informacje zawarte we wniosku o płatność rzetelnie odzwierciedlają rzeczowy i finansowy postęp realizacji projektu; • we wniosku o płatność nie pominięto żadnych istotnych informacji, ani nie podano nieprawdziwych informacji, które mogłyby wpłynąć na ocenę prawidłowości realizacji projektu oraz finansowego i rzeczowego postępu w realizacji projektu;	
jestem świadomy odpowiedzialności karnej wynikającej z art. 297 kodeksu karnego, dotyczącej poświadczania nieprawdy co do okoliczności mającej znaczenie prawne.	
Miejsce przechowywania dokumentacji	

Więcej informacji w Wytycznych w zakresie warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2014-2020

Kontrola

- ❑ **Kwestie równości szans kobiet i mężczyzn** są sprawdzane w ramach ogólnych kontroli projektów. Nie przewiduje się oddzielnych kontroli projektów wyłącznie dla oceny spełniania zasady równości szans kobiet i mężczyzn.
- ❑ Kontrola powinna obejmować przede wszystkim weryfikację na poziomie wdrażania projektu, czy działania z zakresu równości szans kobiet i mężczyzn zostały zrealizowane zgodnie z założeniami, określonymi we wniosku o dofinansowanie projektu i informacjami wskazanymi we wniosku o płatność lub innymi równorzędnymi dokumentami. Weryfikacja przez instytucję do tego wyznaczoną powinna być oparta o specjalnie dedykowane pytanie w liście kontrolującej dany projekt, a informacja w tym zakresie powinna być zawarta w informacji pokontrolnej. *(Kontrola odbywa się zgodnie z Wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kontroli realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 oraz wytycznymi programowymi, jeżeli takie zostały wydane.)*

Fundusze
Europejskie

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Kontrola

Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kontroli realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020.

Finansowanie projektów

- Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020
- Wytyczne dot. finansowania działań w poszczególnych programach.

Wytyczne w zakresie kwalifikowalności– sposób oceny/ rozliczania wydatków na działania równościowe w projektach

Ewaluacja

Zalecane jest aby w każdym planowanym badaniu ewaluacyjnym Wykonawca analizował dane zagadnienie pod kątem przestrzegania zasady równości szans.

UWAGA! Ewaluacja w ramach projektów jest dopuszczalna, o ile jest wymagana przez daną instytucję będącą stroną umowy, za zgodą IZ.

Przykłady działań z zakresu równości szans kobiet i mężczyzn w projektach w kontekście różnego rodzaju obszarów wsparcia w ramach programów operacyjnych współfinansowanych z EFS

1. Obszar edukacji
2. Obszar rynku pracy
3. Obszar **włączenia** społecznego i zwalczania ubóstwa
4. Obszar przystosowania przedsiębiorców do zmian
5. Obszar zdrowia

Obszar edukacji:

Np. RPO Działanie 10.3 Doskonalenie zawodowe Typ projektu przewidziany do realizacji w ramach konkursu:

□ Podnoszenie umiejętności oraz uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, uczniów lub słuchaczy szkół gimnazjalnych (wyłącznie w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego) i ponadgimnazjalnych, szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne Zastosowanie zasady równości szans kobiet i mężczyzn będzie miało miejsce jeśli:

1. zostanie zapewniony równy dostęp do wsparcia w ramach projektu
2. jeśli zostaną zidentyfikowane szczególne bariery dotyczące płci w zakresie podejmowania kształcenia w danym typie szkół, działania zostaną zróżnicowane oraz wprowadzone zachęty oraz dodatkowa promocja
3. wszystkie dane w diagnozie, w proponowanym wsparciu będą podawane z podziałem na płeć.

Obszar rynku pracy

Przykład zaczerpnięty z publikacji: „PRZEGLĄD INSPIRUJĄCYCH POMYSŁÓW na włączanie perspektywy równości szans kobiet i mężczyzn w ramach projektów współfinansowanych z EFS. Poradnik”, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, grudzień 2010

Projekt PRACA PRZYJAZNA RODZICOM

Głównym celem przedsięwzięcia jest pomoc rodzicom w powrocie do pracy po urlopie wychowawczym. Osoby takie są zagrożone wykluczeniem społecznym ze względu na długie przebywanie poza rynkiem pracy i grożącą im m.in. dezaktualizacją kompetencji. Zakłada się, że wsparcie uzyska 81 matek i 9 ojców, głównie z Krakowa.

Projekt PRACA PRZYJAZNA RODZICOM – c.d

W obszarze równości szans kobiet i mężczyzn:

- Koordynatorka projektu ma ukończone szkolenie z zakresu równościowej realizacji projektów, swoją wiedzę przekazała podczas szkolenia zespołowi projektowemu.
- W ramach działań projektu do oferowanego doradztwa włączono zagadnienia związane z elastycznymi formami zatrudnienia i przepisami antydyskryminacyjnymi.
- W ramach projektu został stworzony także Klub Rodzica (miejsca spotkań integracyjno- szkoleniowych), w którym odbywają się spotkania na temat funkcjonowania na rynku pracy osób wychowujących dzieci. Promowane jest również świadome ojcostwo oraz partnerski model rodziny skierowany do partnerów matek wychowujących dzieci.
- Rodzice po ukończeniu kursów zawodowych (Menadżera/Menadżerki Projektu i Przedstawiciela/ Przedstawicielki Handlowej) mogą skorzystać z praktyk zawodowych m.in. u przedsiębiorców, którzy otrzymali tytuł Firma Przyjazna Rodzicom.

Obszar włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa

W projekcie „Aktywni i efektywni”, realizowanym z Poddziałanie: 7.1.1. Głogowski Ośrodek Pomocy Społecznej, skierowanym do 54 osób – 48 kobiet i 6 mężczyzn bezrobotnych i/lub nieaktywnych zawodowo, korzystających ze świadczeń MOPS oraz posiadających problemy w funkcjonowaniu społecznym i zawodowym. Zidentyfikowano bariery w obszarze równości, korzystając z danych pozyskanych z typowych źródeł (dane statystyczne, wywiady z pracownikami socjalnymi MOPS Głogów). Ponadto projektodawca użył nowego narzędzia: ankiety równościowej.

Z analizy ankiet wynikało, że kobiety doświadczyły dyskryminacji w domu i w pracy (z powodu płci, wieku, wyglądu i wykształcenia), a mężczyźni w pracy i w urzędach (z powodu wieku i wykształcenia). W wyniku tej diagnozy potrzeb, kobietom zaproponowano uczestnictwo w grupach wsparcia skupionych wokół następujących tematów: kompetencje społeczne (jak radzić sobie ze stresem, asertywność, autoprezentacja), psychologia (zarządzanie emocjami – strach a samoświadomość, długotrwałe pozostawanie bez pracy i jego skutki), zdrowy styl życia (zasady zdrowego odżywiania, profilaktyka chorób gruczołu piersiowego – nauka samobadania, diagnostyka, spotkania z położną). Aby umożliwić pełniejsze uczestnictwo w oferowanych zajęciach – w ramach projektu zapewniono opiekę nad dziećmi i osobami zależnymi.

Opracowano na podstawie:

Przegląd inspirujących pomysłów na włączanie perspektywy równości szans kobiet i mężczyzn w ramach projektów współfinansowanych z EFS Katarzyna Lipka-Szostak Daria Sowińska-Milewska Ingafor Poland Sp. z o.o.

Obszar przystosowania przedsiębiorców do zmian

Np. projektodawca planuje szkolenia dla 700 pracowników z sektora MŚP z 5 województw. Szkolenia te, mają na celu zwiększenie kompetencji uczestników/czek w obszarze technik sprzedaży, prezentacji, zarządzania zespołem, komunikacji. W szkoleniach udział będą brały osoby pełniące kluczowe funkcje w przedsiębiorstwach – przede wszystkim menedżerowie, kierownicy liniowi. Z uwagi na fakt, iż dane ogólnopolskie wskazują na niższy – w stosunku do ilości mężczyzn – odsetek kobiet na ww. stanowiskach kierowniczych – istnieje podejrzenie, że firma delegująca pracownika na ww. szkolenie kierując się zajmowanym stanowiskiem przez daną osobę – wskaże mężczyznę. Zatem projektodawca – planując szkolenia z zakresu zarządzania zespołem, uzupełnia go o moduł dotyczący prowadzenia polityki równości szans w firmie (prawo pracy, rozwiązania na rzecz równości w obszarze rekrutacji, godzenie życia zawodowego z prywatnym, wynagrodzenia, zapobieganie molestowaniu). W materiałach promocyjnych pojawiają adnotacje nt. równości szans. Ponadto, ponieważ projektodawca nie posiada precyzyjnej informacji nt. rozkładu zatrudnienia w województwach w których projekt będzie realizowany na stanowiskach mogących uczestniczyć w projekcie, przyjmuje że min. 40% uczestników projektu to będą kobiety; wprowadza także element bieżącego monitoringu wskaźnika rekrutacji w odniesieniu do kobiet i mężczyzn.

Opracowano na podstawie:

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn w projektach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Poradnik, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym, Warszawa

Obszar przystosowania przedsiębiorców do zmian c.d

Np. Projektodawca planuje realizować projekt, w którym wykorzystywane będą nowe technologie i sprzęt ICT. Celem projektu jest m.in. wzmocnienie kompetencji informatycznych w firmie poprzez wdrożenie nowoczesnych metod pracy. W projekcie działania skupione są na aktywne przełamywanie stereotypów płci dotyczących kobiet i ich kompetencji w dziedzinach związanych z techniką i komputerami. Należy zwrócić uwagę, że stereotypy płci przypisujące kobietom niższe umiejętności techniczne, często podzielane przez same kobiety, które rzadziej mają kontakt z nowymi technologiami, mogą stanowić barierę dla samych kobiet znajdujących się zarówno w grupie: a) kadry projektu i b) uczestników projektu. Należy zapobiegać negatywnemu wpływowi stereotypów płci poprzez zapewnienie odpowiedniego wsparcia informacyjnego w projekcie dla wszystkich grup włączonych do projektu. Wyzwaniem może być również przełamywanie stereotypów dotyczących wieku i kompetencji informatycznych, utrudniających korzystanie ze wsparcia w projekcie przez kobiety i mężczyzn w wieku np. 40+.

Opracowano na podstawie:

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn w projektach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Poradnik,
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym, Warszawa

Obszar zdrowia

Np. Projektodawca planuje otworzyć dom opieki społecznej, w którym przebywać będą osoby w wieku starszym. Zapewnia się, że dostęp do usług świadczonych przez personel medyczny w domu opieki społecznej będzie zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn. W ramach projektu zaplanowano:

- usługi rehabilitacyjne dla kobiet i mężczyzn w wieku 60+
- pobyt stały dla kobiet i mężczyzn w wieku 60+.

Opracowano na podstawie:

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn w projektach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Poradnik,
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym, Warszawa

Standard minimum

Wybór projektów

W przypadku projektów współfinansowanych z EFS przy ocenie projektów obligatoryjne ma zastosowanie standardu minimum.

- Standard to narzędzie służące do oceny wniosku o dofinansowanie pod kątem przestrzegania równości szans płci.
- Standard minimum składa się z 5 kryteriów oceny, dotyczących charakterystyki projektu. Maksymalna liczba punktów do uzyskania wynosi 6 (kryterium 2 i 3 są alternatywne).
- Wniosek o dofinansowanie projektu nie musi uzyskać maksymalnej liczby punktów za każde kryterium standardu minimum (wymagane są co najmniej 3 punkty).

3.	Standard minimum jest spełniony w przypadku uzyskania co najmniej 3 punktów za poniższe kryteria oceny.		
	a.	We wniosku o dofinansowanie projektu zawarte zostały informacje, które potwierdzają istnienie (albo na brak istniejących) barier równościowych w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu.	
	☐ 0		☐ 1
	b.	Wniosek o dofinansowanie projektu zawiera działania odpowiadające na zidentyfikowane bariery równościowe w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu.	
	☐ 0		☐ 1 ☐ 2
	c.	W przypadku stwierdzenia braku barier równościowych, wniosek o dofinansowanie projektu zawiera działania, zapewniające przestrzeganie zasady równości szans kobiet i mężczyzn, tak aby na żadnym etapie realizacji projektu tego typu bariery nie wystąpiły.	
	☐ 0		☐ 1 ☐ 2
	d.	Wskaźniki realizacji projektu zostały podane w podziale na płeć i/lub został umieszczony opis tego, w jaki sposób rezultaty przyczynią się do zmniejszenia barier równościowych, istniejących w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu.	
	☐ 0		☐ 1 ☐ 2
	e.	We wniosku o dofinansowanie projektu wskazano jakie działania zostaną podjęte w celu zapewnienia równościowego zarządzania projektem.	
☐ 0		☐ 1	
Czy projekt należy do wyjątku, co do którego nie stosuje się standardu minimum?			
☐ TAK		☐ NIE	
Wyjątki, co do których nie stosuje się standardu minimum:			
1) profil działalności projektodawcy (ograniczenia statutowe),			
2) zamknięta rekrutacja – projekt obejmuje (ze względu na swój zakres oddziaływania) wsparciem: wszystkich pracowników/personel konkretnego podmiotu, wyodrębnionej organizacyjnie części danego podmiotu lub konkretnej grupy podmiotów wskazanych we wniosku o dofinansowanie projektu.			
W przypadku projektów które należą do wyjątków, zaleca się również planowanie działania/działań zapewniających przestrzeganie zasady równości szans kobiet i mężczyzn.			
Zgodność projektu z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn (na podstawie standardu minimum). ¹			
☐ 1 (TAK)		☐ 0 (NIE) – SKIEROWAĆ WNIOSEK DO KOREKTY/UZUPEŁNIENIA (UZASADNIĆ)	

¹ Należy zaznaczyć „1” jeżeli w pytaniach a – e zaznaczono co najmniej 3 pozytywne odpowiedzi bądź w pytaniu *Czy projekt należy do wyjątku, co do którego nie stosuje się standardu minimum* zaznaczono „tak”. Brak uzyskania co najmniej 3 punktów w standardzie minimum jest równoznaczny ze zwróceniem wniosku do uzupełnienia. W przypadku projektów pozakonkursowych PUP w ramach Działania 9.2 RPO WL 2014-2020 spełnienie standardu jest równoznaczne z uzyskaniem co najmniej 2 punktów w standardzie minimum.

Standard minimum

We wniosku o dofinansowanie projektu istnieje obowiązek wskazania informacji niezbędnych do oceny, czy spełniony został standard minimum zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Ocenie pod kątem spełniania zasady równości szans kobiet i mężczyzn podlega cała treść wniosku o dofinansowanie projektu.

W przypadku braku spójności projektu/ logiki pomiędzy poszczególnymi elementami wniosku wniosek może być skierowany do uzupełnienia, negocjacji lub może być obniżona punktacja w standardzie minimum.

Równość szans we wnioskach o dofinansowanie

1. Rekrutacja
2. Nazewnictwo równościowe
3. W proces podejmowania decyzji - zaangażowanie zarówno kobiet, jak i mężczyzn

Przykłady działań

- Szkolenia dla uczestników nt. zasady równości szans
- Ankiety z podziałem na płeć
- Umożliwienie godzenia życia zawodowego i prywatnego

Perspektywa 2014-2020

W ramach np. PO WER można zakładać, że:

- Projekt, podczas jego realizacji nie przewiduje jakiegokolwiek zróżnicowania, wyłączenia, a także ograniczenia ze względu na płeć, które mogłyby przyczynić się do uniemożliwieni lub zmniejszenia jednej z płci na równi z płcią drugą, korzystania z produktów projektu. Projekt wpłynie pozytywnie na politykę równości szans dzięki zwiększeniu dostępu społeczeństwa do innowacyjnych rozwiązań bez względu na płeć, jak również bez względu na status społeczny, wiek, czy miejsce zamieszkania/pochodzenia. Z produktu powstałego w ramach projektu będą mogli korzystać zarówno kobiety, jak i mężczyźni.
- Wnioskodawca realizuje politykę równości szans także poprzez równe traktowanie zatrudnianych osób (np. rekrutacji - kryteria wyboru to wykształcenie, doświadczenie, umiejętności oraz predyspozycje zawodowe), zapewnienie równego dostępu do podnoszenia kwalifikacji zawodowych czy równego wynagrodzenia za taką samą pracę.

Standard minimum

Wyjątki od stosowania standardu minimum stanowią projekty, w których niestosowanie standardu minimum wynika z:

1. Profilu działalności wnioskodawców ze względu na ograniczenia statutowe;
2. Zamkniętej rekrutacji.

Zaleca się, aby w przypadku projektów, które należą do wyjątków, również zaplanować działania zapewniające przestrzeganie zasady równości szans kobiet i mężczyzn – pomimo iż nie będą one przedmiotem oceny za pomocą kryteriów oceny ze standardu minimum.

Cele tematyczne określone w Umowie Partnerstwa

1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych
3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem
6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej
8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników
9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją
10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie
11. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej

Przykładowa dokumentacja konkursowa / aktualne konkursy / w jaki sposób można wskazać i ocenić zasadę równości szans kobiet i mężczyzn z poniższych konkursach

Cel 8

Poddziałanie nr 1.1.2 Wsparcie udzielane z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie)

PRIORYTET INWESTYCYJNY 8.ii trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych, zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży.

<http://www.fundusze.malopolska.pl/ogloszenia-o-naborach/power/skorzystaj/nabory/poddzialanie-nr-1-1-2-wsparcie-udzielane-z-inicjatywy-na-rzecz-zatrudnienia-ludzi-mlodych---dzialanie-1-1>

Cel 9

Nabór wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym, w ramach RPO WZ 2014-2020, Oś Priorytetowa VII, Działanie 7.1 (Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie)

Priorytet inwestycyjny 9i: Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

Cel tematyczny 9: Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Celem interwencji jest aktywizacja społeczno-zawodowa z wykorzystaniem m.in. instrumentów aktywizacji: edukacyjnej, społecznej czy zawodowej.

<https://www.wup.pl/pl/fundusze-europejskie/regionalny-program-operacyjny-2014-2020/aktualnoci/nabor-rpo-71/>

Cel 10

konkurs dotyczący naboru nr POWR.05.03.00-IP.05-00-002/15 w ramach **Działania 5.3 wysoka jakość kształcenia na kierunkach medycznych** Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020

<http://www.zdrowie.gov.pl/aktualnosc-34-2536->

[Zmiana_Regulaminu_konkursu_Kompetencje_zamawiane_oraz_Zalacznika_nr_6_Wzor_karty_oceny_formalno_%E2%80%93_merytorycznej_do_regulaminu_ww_konkursu.html](http://www.zdrowie.gov.pl/aktualnosc-34-2536-Zmiana_Regulaminu_konkursu_Kompetencje_zamawiane_oraz_Zalacznika_nr_6_Wzor_karty_oceny_formalno_%E2%80%93_merytorycznej_do_regulaminu_ww_konkursu.html)

Cel 11

2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne, Wiedza Edukacja Rozwój

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji jako Instytucja Organizująca Konkurs (IOK) ogłasza konkurs nr POWR.02.18.00-IP.05-00-001/15 w ramach działania 2.18 Programu Wiedza Edukacja Rozwój.

W ramach konkursu planowane jest wsparcie projektów obejmujących wdrażanie w administracji publicznej rozwiązań poprawiających efektywność zarządzania usługami dziedzinowymi: podatki i opłaty lokalne, zarządzanie nieruchomościami, w szczególności w zakresie gospodarowania lokalami użytkowymi.

<https://www.power.gov.pl/nabory/218-wysokiej-jakosci-uslugi-administracyjne/>

Fundusze
Europejskie

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Standard minimum – praca na wybranym przykładzie wniosków

PRZYKŁADY

POWER - Poddziałanie 1.2.1 w ramach konkursu nr POWR.01.02.01-IP.24-14-001/15 (mazowieckie)

POWER Poddziałanie 1.2.2 w ramach konkursu nr POWR.01.02.02-IP.15-12-002/15 (małopolskie)

RPO WŚ Poddziałania 8.5.1 w ramach konkursu RPSW.08.05.01-IZ.00-26-003/15

RPO WM Poddziałanie 10.3.1 w ramach konkursu nr RPMA.10.03.01-IP.01-14-010/15

POWER Działanie 4.2 w ramach konkursu nr POWR .04.02.00-IZ.00-00-005/15

POWER Działanie 2.19 projekt pozakonkursowy o charakterze koncepcyjnym

Uwzględnienie zasady równości szans płci oznacza zaplanowanie CAŁEGO projektu z myślą o położeniu kobiet i mężczyzn w danym obszarze i chęcią wyrównania sytuacji między nimi.

Oceniając projekt należy zwrócić uwagę, czy jest logiczny, spójny, oraz w adekwatny sposób odpowiadający na zidentyfikowane i realne potrzeby uczestników/uczestniczek projektu.

Zasady monitoringu, rozliczania i kontroli projektów

- ❑ *Wytyczne w zakresie sprawozdawczości na lata 2014-2020*
- ❑ *Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków EFS, EFRR, FS*
- ❑ *Wytyczne w zakresie informacji i promocji programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020*
- ❑ *Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kontroli realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020*
- ❑ Dokumentacja potwierdzająca realizację zasady równości szans kobiet i mężczyzn w projektach współfinansowanych z EFS – elementy wniosku o płatność/ zasady opisywania

WYMIANA DOŚWIADCZEŃ

Moduł tematyczny II

Działania podejmowane w kontekście równości szans kobiet i mężczyzn na poziomie instytucji zarządzających/pośredniczących/wdrażających w zakresie: programowania, sprawozdawczości, ewaluacji i informacji i promocji, w tym jak mówić i promować równość szans kobiet i mężczyzn oraz przykłady różnych akcji informacyjno-promocyjnych.

Zgodnie z Wytycznymi na każdym poziomie działań są zaplanowane mechanizmy pozwalające na realizację zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Zasada ta jest zatem uwzględniona w następujących obszarach wdrażania wszystkich Programów Operacyjnych:

1. Wybór projektów,
2. Monitoring i sprawozdawczość,
3. Finansowanie,
4. Ewaluacja,
5. Kontrola,
6. Informacja i promocja.

Informacja i promocja równości szans kobiet i mężczyzn na każdym szczeblu wdrażania funduszy – jak mówić i promować zasadę równości szans kobiet i mężczyzn.

- *Wytyczne w zakresie sprawozdawczości na lata 2014-2020*
- *Wytyczne w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2014-2020*
- pozostałe wytyczne

Prezentacja doświadczenia uczestników szkolenia w kwestii programowania, sprawozdawczości, ewaluacji.

Przykłady akcji informacyjno-promocyjnych.

Informacja i promocja

Niezwykle istotnym aspektem jest budowanie potencjału równościowego wśród wszystkich instytucji i projektodawców zaangażowanych w realizację **wszystkich programów** współfinansowanych z EFSI

Informacja i promocja

W przypadku zadań z zakresu informacji i promocji realizowanych przez IZ, IP lub IW w zakresie zasady równości szans kobiet i mężczyzn powinny mieć zastosowanie, w zależności od potrzeb instytucji, następujące działania:

- ❑ udostępnianie na stronach internetowych danego PO wszelkich materiałów (tworzonych i powstałych) lub odnośników do materiałów na temat zasady równości szans kobiet i mężczyzn;
- ❑ organizowanie spotkań informacyjnych zawierających porady, jak realizować zasadę równości szans kobiet i mężczyzn w danym typie projektów, np. przed ogłoszeniem konkursu dla danego działania;
- ❑ wyznaczenie co najmniej jednej osoby w systemie wdrażania PO wyspecjalizowanej w dziedzinie równości szans kobiet i mężczyzn i będącej osobą „pierwszego kontaktu” dla pracowników instytucji systemu wdrażania PO lub beneficjentów.

Informacja i promocja

W przypadku zadań z zakresu informacji i promocji realizowanych przez IZ, IP lub IW w zakresie zasady równości szans kobiet i mężczyzn powinny mieć zastosowanie, w zależności od potrzeb instytucji, następujące działania:

- tworzenie warunków do dyskusji i wymiany doświadczeń – poprzez organizowanie spotkań, konferencji, forów internetowych czy platform dla beneficjentów i instytucji zaangażowanych w realizację zasady równości szans kobiet i mężczyzn;
- używanie niestereotypowego i zróżnicowanego przekazu w materiałach informacyjnych opracowywanych przez instytucje, np. pokazywanie kobiet i mężczyzn w aktywnych, niestereotypowych rolach, zróżnicowanie kanałów komunikacji tak, aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorczyń i odbiorców;
- unikanie przekazu i jakichkolwiek innych elementów dyskryminujących, ośmieszających bądź utrwalających stereotypy ze względu na płeć;
- udostępnianie przykładów „dobrych praktyk” z zakresu wdrażania zasady równości szans kobiet i mężczyzn

Informacja i promocja

- Wytyczne w zakresie informacji i promocji programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020
- Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie wykorzystania środków pomocy technicznej na lata 2014-2020.

Informacja i promocja – przykłady kampanii

1. Kampanie społeczne dotyczące przeciwdziałania przemocy:

- Kampania „**Powstrzymać przemoc domową**” *od listopada do grudnia 1997 roku*
- Kampania „**Makatka**” *od marca do kwietnia 2009 roku*
- Kampania „**Przyśpiewka**” *marzec 2011 roku*
- Kampania „**Wolność od strachu – przeciw przemocy w rodzinie**” *od 3 listopada do grudnia 2011 roku*
- Kampania „**Kobieta bezpieczna**” *marzec 2003 roku*
- Kampania „**Przełam przemoc**” *od lipca do września 2005 roku*
- Kampania „**Białej Wstążki**” *2009, 2010 i 2011 roku*
- Wielka kampania o godność „**AVON kontra przemoc**”, *od jesieni 2008 roku*
- Kampania „**Bije tylko słaby**” *styczeń 2012 roku*

Informacja i promocja – przykłady kampanii

1. Kampanie dotyczące równości płci w sferze publicznej i życiu politycznym

- ❑ Kampania „Przyszłe radne są tuż obok ciebie! Znasz je? Przekonaj je?” *od sierpnia do 12 listopada 2010 roku.*
- ❑ Kampania „Kobiety na wybory!” *od września do 9 października 2011 roku.*

2. Kampanie dotyczące równości płci w życiu zawodowym i prywatnym oraz skierowane do pracodawców:

- ❑ Kampania „Równi w pracy” *od 9 października do grudnia 2006 roku.*
- ❑ Kampania „Godzenie ról rodzinnych i zawodowych kobiet i mężczyzn” , *Data inauguracji: 2009 rok.*
- ❑ Kampania „Czy zamierza pan zająć w ciążę?” *od 19 stycznia do grudnia 2011 roku.*
- ❑ Kampania „Matki na rynku pracy” *od sierpnia do września 2007 roku.*
- ❑ Kampania „ABC Równości” *od 24 września do grudnia 2007 roku.*
- ❑ Kampania „Jak dobrze być przedsiębiorczą kobietą”

Monitoring i sprawozdawczość

Zgodnie z art. 50 pkt 4 i art. 52 pkt 2 lit. i rozporządzenia ogólnego, należy w ramach sprawozdania składanego w roku 2017, 2019, a także w sprawozdaniu końcowym wskazać informacje na temat szczególnych przedsięwzięć mających na celu realizację zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Obligatoryjnie podaje się wskaźniki wspólne w podziale na płeć stanowiące załącznik nr 1 i 2 do rozporządzenia EFS.

Monitoring i sprawozdawczość

W przypadku EFS IZ w sprawozdaniu rocznym z całego PO i innych dokumentach sprawozdawczych przygotowywanych przez IP/IW należy wskazać opis postępu realizacji działań w zakresie zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Opis ten może zawierać, w zależności od instytucji:

- ▣ wskazanie jakie bariery/problemy powstały w zakresie zasady oraz jakie podjęto działania zaradcze;
- ▣ informacje i wnioski płynące z treści złożonych przez beneficjentów wniosków o płatność i wyników przeprowadzonych kontroli projektów;
- ▣ opis działań podjętych przez IZ, IP lub IW w poszczególnych obszarach PO (np. rynek pracy, przedsiębiorczość, TIK itd.), aby upowszechniać realizację zasady;
- ▣ wyniki ewentualnych badań ewaluacyjnych i analiz, pozwalających na podsumowanie działań z zakresu realizacji zasady;
- ▣ przykłady „dobrych praktyk” z zakresu wdrażania zasady równości szans kobiet i mężczyzn na poziomie projektów i działań IZ, IP lub IW.

Monitoring i sprawozdawczość

W każdym PO instytucje odpowiedzialne za monitorowanie programów operacyjnych mogą dokonywać okresowych analiz w zakresie równości szans kobiet i mężczyzn, w celu ewentualnej zmiany prowadzonych działań i lepszego dopasowania wsparcia do faktycznych potrzeb kobiet i mężczyzn. Analiza taka powinna opierać się o wyniki prowadzonych badań ewaluacyjnych i monitorowania realizacji PO.

Wskazane jest również, aby w skład komitetów monitorujących, które są odpowiedzialne za rozpatrywanie działań z zakresu promowania równości szans kobiet i mężczyzn (art. 110 rozporządzenia ogólnego) i innych gremiów decyzyjnych, zostali włączeni przedstawiciele środowisk działających na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn.

Ewaluacja

IZ przeprowadza przynajmniej raz w trakcie okresu realizacji PO ewaluację dotyczącą wdrażania zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Badanie to może być częścią całościowej oceny realizacji zasad horyzontalnych. Warunkiem przeprowadzenia niniejszego badania jest uzyskanie takiego poziomu zaawansowania PO, który pozwoli na dokonanie pogłębionych analiz. Z drugiej strony, jest konieczna realizacja badania w takim terminie, aby jego wyniki mogły zostać wykorzystane do usprawnienia lub dokonania zmian w PO (np. w ramach przeglądu śródkresowego).

Wyniki tego typu ewaluacji mogą zostać wykorzystane w związku z rocznymi sprawozdaniami z wdrażania PO, które będą przedłożone Komisji Europejskiej w roku 2017 i 2019.

Ewaluacja

Jest zalecane, aby w każdym planowanym badaniu ewaluacyjnym, Wykonawca badania ewaluacyjnego analizował dane zagadnienie, proces lub obszar również pod kątem realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Ponadto, już na etapie konstruowania założeń badania należy przeanalizować, czy w badanym obszarze mogą wystąpić jakieś istotne różnice w skutkach interwencji dla kobiet i mężczyzn i czy w związku z tym nie należy postawić dodatkowych pytań badawczych. W badaniach ewaluacyjnych (tam gdzie jest to możliwe i uzasadnione) należy także zbierać i przedstawiać dane w podziale na płeć, a także dokonywać analizy wyników z uwzględnieniem kategorii płci.

Przy przygotowaniu założeń do badania osoby odpowiedzialne za ewaluację powinny brać pod uwagę sprawozdania okresowe i roczne pod kątem analizy osiągniętych wartości wskaźników i analizy realizacji polityki równych szans kobiet i mężczyzn

Ewaluacja

- Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2014 – 2020
- Wytyczne programowe
- Zasada równości kobiet i mężczyzn w projektach PO KL

Ewaluacja będzie dopuszczona jedynie za zgodą IZ

Pytania pomocnicze:

- ❑ Skąd czerpać informacje na temat równości szans?
- ❑ Jakiego języka używać w przekazie do beneficjenta oraz w przekazie publicznym?
- ❑ Jak informować beneficjentów o obowiązku stosowania zasady równości szans?
- ❑ Jak edukować beneficjentów?

Zakończenie

Podsumowanie prezentowanego materiału w części praktycznej.

Dyskusja.

Źródła

- „Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020”, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2015 r.
- „Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020”, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2015 r.
- Realizacja zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Poradnik dla realizatorów projektów i instytucji systemu wdrażania funduszy europejskich 2014-2020. Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, 2015 r.
- „Zasada równości szans kobiet i mężczyzn w projektach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Poradnik”, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2010 r.
- „Przegląd inspirujących pomysłów na włączanie perspektywy równości szans kobiet i mężczyzn w ramach projektów współfinansowanych z EFS”, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego - Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym, Warszawa, 2010 r.
- Programowanie perspektywy finansowej – 2014-2020 Umowa Partnerstwa, Min. Infrastruktury i Rozwoju
- źródła internetowe: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl>

Fundusze
Europejskie

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Dziękujemy za uwagę!